

Capitolul 1. Organizarea judecătorească

---

1. Principiile organizării judiciare

Principiile organizării judiciare sunt reguli generale pe baza cărora se organizează justiția ca serviciu public.

Aceste reguli sunt prevăzute în Constituția României, în Legea de organizare judiciară nr. 304/2004, în Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Doctrina nu are un punct de vedere unitar cu privire la principiile organizării judiciare.

Reținem ca fiind principii generale ale organizării judiciare următoarele reguli:

- **justiția este monopol de stat;**
- **independența justiției și a judecătorilor;**
- **inamovibilitatea judecătorilor;**
- **permanența și caracterul sedentar al organelor judiciare;**
- **principiul dublului grad de jurisdicție și organizării ierarhice a instanțelor judecătorești**
- **accesul liber la justiție;**
- **egalitatea în fața justiției.**

1.1. Justiția este monopol de stat

În preambulul Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară se arată că organizarea judiciară se instituie având ca finalitate **asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei** prevăzute, în principal, în următoarele documente: Carta internațională a drepturilor omului, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, Convenția Organizației Națiunilor Unite asupra drepturilor copilului și Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene, precum și pentru garantarea respectării Constituției și a legilor țării.

Se mai arată că organizarea judiciară are, de asemenea, ca obiectiv de bază asigurarea respectării **drepturilor la un proces echitabil și judecarea proceselor de către instanțe judecătorești în mod imparțial și independent de orice influențe extraneе.**

În titlul I, Capitolul I din Legea de organizare judiciară, nr. 304/2004 sunt prevăzute principiile organizării judiciare.

Potrivit art. 126 alin. (1) din Constituția României și art. 1 alin. (1) din Legea nr. 302/2004 privind organizarea judiciară, **justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.**

Nu intră în categoria (sistemul) instanțelor judecătorești alte organe cu atribuții jurisdicționale cum ar fi Curtea Constituțională¹, Curtea de Conturi a României.

Două consecințe importante rezultă din această regulă fundamentală a organizării judiciare:

---

¹ Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în România.

- doar statul înfăptuiește justiția prin instanțele judecătorești;
- atunci când organele judecătorești sunt solicitate să soluționeze un litigiu ori „să împartă justiția” nu pot refuza acest lucru; potrivit art. 4 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și art. 5 alin. (2) din C.pr.civ., judecătorii nu pot refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.²

Doctrina³ a remarcat faptul că există o **excepție relativă** de la acest principiu. Este vorba de **procedura arbitrajului** reglementată în Cartea a IV-a, art. 541-621 din C.pr.civ.

*„Arbitrii nu sunt investiți cu autoritatea funcției statale de magistrat. De aceea se spune că ne aflăm practic în prezența unui mod de „jurisdicție particulară”.*⁴ Această excepție este relativă întrucât, deși hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu, potrivit art. 615 C.pr.civ. *„se execută silit întocmai ca o hotărâre judecătorească.”*

---

² Codul civil din 1864 prevedea acest principiu în art. 3 cu următorul conținut: „judecătorul care va refuza a judeca, sub cuvânt că legea nu prevede sau că este întunecată sau neîndestulătoare, va putea fi urmărit ca culpabil de denegare de dreptate.”

³ Pentru detalii, a se vedea în acest sens, Leș I., Ghiță D., *Instituții judiciare contemporane*, ediția 2, revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2019, p. 26-27 și Briciu T.C., Dinu C.C., Pop P., *Instituții judiciare*, curs universitar, ediția 2 revizuită și adăugită, Editura C.H. Beck, 2016, p. 51.

⁴ , Leș I., Ghiță D., *op.cit.* 27.

1.2. Independența justiției și a judecătorilor

„Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale”
(art. 1 alin. (4) din Constituția României)

Independența justiției are două componente:

- **independența instanței de judecată;**
- **independența judecătorului.**

În acest principiu constituțional este prevăzută autonomia și independența justiției și acelor care sunt chemați să „spună dreptul” - judecătorii.

De asemenea, în art. 133 alin. (1) din Constituție se precizează: *„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”*, prevedere ce este reluată cu același conținut și de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 304/2004.

Idea de separație și echilibru a puterilor în stat exprimă tocmai acest principiu al independenței justiției.

În decizia nr. 33/2018 Curtea Constituțională⁵ a arătat că „independența justiției, principiu fundamental consacrat de Constituție... are două componente: **componenta instituțională**, care se referă la autoritatea care înfăptuiește justiția - instanța judecătorească și **componenta individuală**, care se referă la persoana care este învestită cu puterea de a spune dreptul, *jurisdictio*, **respectiv judecătorul** (paragraful 95).

---

⁵ Curtea Constituțională, Decizia nr. 33/2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în „Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 146 din 15 februarie 2018.

Altfel spus, vorbim de **independența instanței** care este autonomă față de puterea legislativă și cea executivă:

- puterea legislativă nu poate să emită legi prin care să intervină în soluționarea cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești;
- autoritatea executivă nu poate să soluționeze procesele; nu poate interveni pentru a influența aceste procese;
- judecătorul nu poate să „*stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele care îi sunt supuse judecării*” (art. 5 alin. 4 din C.pr.civ.).

Curtea Constituțională a menționat în Decizia nr. 33/2018 (paragraful 95) care sunt garanțiile prevăzute de lege cu privire la independența instanței și a judecătorului:

- lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată;
- niciun alt organ decât instanțele nu poate decide asupra competențelor lor specifice prevăzute prin lege;
- existența unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătorești;
- existența unor fonduri bănești suficiente pentru desfășurarea și administrarea activității de judecată;
- procedura de numire și promovare în funcție a magistraților și, eventual, perioada pentru care sunt numiți; condiții de muncă adecvate, existența unui număr suficient de magistrați ai instanței respective pentru a evita un volum de muncă excesiv și pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerare proporțională cu natura activității;
- repartizarea imparțială a dosarelor, posibilitatea de a forma asociații ce au ca principal obiect protejarea independenței și a intereselor magistraților.